

فساد در نظام های قضایی

گزارش سازمان شفافیت بین المللی

در سال ۲۰۰۷

پژوهشگاه قوه قضائیه

قوه قضائیه

فناوری نظام های قضایی
گزارش سازمان شفافیت بین الملل

در سال ۲۰۰۷

پژوهشگاه قوه قضائیه

عنوان و نام پدیدآور	: فساد در نظام‌های قضایی گزارش سازمان شفافیت بین‌الملل در سال ۲۰۰۷ / تهیه و تنظیم سازمان شفافیت بین‌الملل؛ مترجم لیلی منفرد؛ [برای پژوهشگاه قوه قضاییه.
مشخصات نشر	: تهران: قوه قضائیه، مرکز مطبوعات و انتشارات، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	: ۲۰۵ ص.
شابک	: 978-600-8485-06-3
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: عنوان اصلی: Global corruption report 2007 : corruption in judicial systems,c2007.
یادداشت	: کتاب حاضر ترجمه مقالاتی برگزیده از کتاب " Global corruption report : corruption in judicial systems,c2007 " است.
یادداشت	: بالای عنوان: مطالعات تطبیقی.
موضوع	: فساد قضایی
موضوع	: Judicial corruption
موضوع	: قاضیان -- فساد
موضوع	: Judges -- Corrupt practices
موضوع	: اجرای عدالت -- فساد
موضوع	: Justice, Administration of -- Corrupt practices
شناسه افزوده	: منفرد، لیلی، ۱۳۶۰ - مترجم
شناسه افزوده	: سازمان شفافیت بین‌المللی
شناسه افزوده	: Transparency International
شناسه افزوده	: پژوهشگاه قوه قضاییه
شناسه افزوده	: ایران. قوه قضائیه. مرکز مطبوعات و انتشارات
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۵۲۱۴۶K / ف۵
رده بندی دیویی	: ۰۱۴۳۴۷
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۲۷۹۲۸۵

وب سایت: www.jpri.ir کدپستی: ۱۹۸۳۸۴۶۵۱۴ تلفکس: ۰۲۱-۲۲۰۹۲۰۶۱
نشانی: بزرگراه چمران - بزرگراه یادگار امام - بعد از خروجی اوین درکه - پژوهشگاه قوه قضاییه

مرکز مطبوعات و انتشارات
قوه قضاییه

عنوان: فساد در نظام‌های قضایی؛ گزارش سازمان شفافیت بین‌الملل در سال ۲۰۰۷

تهیه و تنظیم: سازمان شفافیت بین‌الملل

ناشر: مرکز مطبوعات و انتشارات قوه قضاییه

ناظر چاپ: منصور سعیدی

قیمت: ۸۰۰۰۰ ریال

تیراژ و نوبت چاپ: ۱۰۰۰ - اول ۱۳۹۵

➤ **مترجم:** لیلی منفرد

➤ **ویراستار:** دکتر احمد مرکزالمیری

تلفن مرکز پخش: ۰۲۱-۶۶۴۸۲۸۳۰ - ۶۶۴۸۶۱۱۵ - ۱۹

این گزارش، ترجمه مقالاتی برگزیده از منبعی با مشخصات زیر است:

Transparency International, "Global Corruption Report 2007, Corruption in Judicial Systems," Cambridge University Press, Cambridge, July 2007.

فهرست مطالب

پیش‌گفتار.....	۹
خلاصه اجرایی: مشکلات اصلی فساد قضایی.....	۱۱
تعریف فساد قضایی.....	۱۱
دامنه فساد قضایی.....	۱۳
انواع فساد قضایی.....	۱۳
رفع فساد قضایی.....	۱۶
توصیه‌ها.....	۱۷
بخش اول: تحلیل تطبیقی فساد قضایی.....	۲۳
۱. فساد در قوه قضاییه: دلایل و راه‌حل‌ها.....	۲۵
دلایل فساد قضایی.....	۲۶
راه‌حل‌های کاهش فساد در قوه قضاییه.....	۳۱
۲. رشوه تا چه حد در بخش قضایی شایع است؟.....	۳۸
این ارقام را چگونه می‌توان با برداشت عموم از فساد مقایسه کرد؟.....	۳۹
مردم در مورد چه کسانی حرف می‌زنند؟ قضات، پلیس یا کارکنان دادگاه؟ ...	۴۰
نتیجه‌گیری.....	۴۱
۳. حرفه‌ای بودن قضات: آموزش، حقوق و ساختار شغلی در آسیا.....	۴۳
بودجه‌ها و حقوق.....	۴۴
ارتقا.....	۴۷
آموزش و کارآموزی.....	۴۹
معیارهای حرفه‌ای.....	۴۹
آموزش قضایی برای مبارزه با فساد.....	۵۱
۴. ویژگی‌های حرفه‌ای قوای قضاییه ایتالیا، فرانسه و آلمان.....	۵۵
فساد قضایی و اعتماد.....	۵۶
عوامل مهم مؤثر بر فساد.....	۵۸
مقایسه موارد.....	۶۰

۶۳	توصیه‌ها
۶۵	۵. فساد قضایی از نگاه دادستان
۶۵	الگوهای تعقیب و محدودیت‌های استقلال
۶۹	دادستان‌ها: نگهبانان فساد قضایی
۷۲	ضمانت‌ها
۷۴	۶. کاهش نفوذ قاضی تحقیق در فرانسه و اثر آن در مبارزه با فساد
۷۹	۷. وکلا و فساد: نگاهی به شرق و جنوب آفریقا
۷۹	فساد وکلا و کانون‌های وکلا
۸۱	کانون‌های وکلا: ضعیف اما در حال جلب اعتماد
۸۴	توصیه‌هایی به وکلا و کانون‌های وکلا
۸۷	اصلاحات گسترده‌تر در مبارزه با فساد در حرفه وکالت
۹۰	۸. مبارزه با فساد قضایی: نگاهی تطبیقی به آمریکای لاتین
۹۴	آرژانتین و برزیل
۹۷	جمهوری دومینیکن و پاراگوئه
۹۹	مروری بر مباحث
۱۰۳	۹. حاکمیت قانون و فساد قضایی در چین: در آن سوی دیوار بزرگ
۱۰۶	قدرت مرکزی علیه استقلال قضایی
۱۰۷	شبکه‌ها، رشوه و مداخله سیاسی
۱۱۱	آموزش و معیارهای قضایی
۱۱۲	گام‌های آتی
۱۱۵	بخش دوم: گزارش‌های کشوری درباره فساد قضایی
۱۱۷	۱۰. مقدمه سازمان شفافیت بین‌الملل
۱۲۲	۱۱. شکاف فزاینده اصلاحات قوانین تا عمل؛ اصلاحات در آذربایجان
۱۲۳	آموزش قضات جدید
۱۲۴	رئیس‌جمهور فصل‌الخطاب است
۱۲۵	نواقص آیین دادرسی
۱۲۶	قضات بی‌انضباط

- ۱۲۷.....فقدان اجرا.....
- ۱۲۸.....پیشنهادها.....
- ۱۳۰.....۱۲. برنامه‌های شتابان مبارزه با فساد در گرجستان.....
- ۱۳۶.....۱۳. فساد قضایی و مصونیت در مکزیک.....
- ۱۳۷.....مذاکرات مجرمان و پلیس.....
- ۱۳۸.....بی‌اعتباری بی‌سابقه در تاریخ قضایی.....
- ۱۴۰.....استقلال شرط لازم دفتر دادستان عمومی.....
- ۱۴۰.....حرکت کند مکزیک به سوی رسیدگی‌های شفاهی.....
- ۱۴۳.....۱۴. پاکستان: سنت سرسپردگی قضایی.....
- ۱۴۵.....قوه قضاییه سوگند «وفاداری» به قوه مجریه یاد کرده است.....
- ۱۴۷.....فساد قضایی امروز.....
- ۱۴۸.....پاسخگویی ضعیف و جایگاه نازل.....
- ۱۴۹.....دادگستری در مناطق روستایی.....
- ۱۵۰.....شکست اصلاحات.....
- ۱۵۲.....۱۵. فیلیپین: به سوی اصلاح قضایی واقعی.....
- ۱۵۳.....ماهیت و میزان فساد قضایی.....
- ۱۵۴.....دیوان عالی نگهبان قانون اساسی است.....
- ۱۵۵.....کمبود بودجه جدی.....
- ۱۵۶.....اعمال ناهماهنگ آیین دادرسی.....
- ۱۵۷.....تلاش برای اصلاح نظام قضایی.....
- ۱۵۹.....سهم جامعه مدنی در مبارزه با فساد قضایی.....
- ۱۶۰.....۱۶. فساد و کاستی‌های نظام دادگستری رومانی.....
- ۱۶۱.....همسویی با معیارهای دادگستری اتحادیه اروپا.....
- ۱۶۲.....فشار بر قضاوت.....
- ۱۶۳.....پاسخگویی در قوه قضاییه.....
- ۱۶۴.....تعارض منافع.....
- ۱۶۵.....آیین انضباطی (انتظامی) قضات.....

- ۱۶۷..... ۱۷. حیفو میل‌های مخرب دادگاه‌های آفریقای جنوبی
- ۱۶۹..... فقرا؛ جدی‌ترین زیان‌دیدگان فساد قضایی
- ۱۷۲..... مرز باریک میان پاسخگویی و تفکیک قوا
- ۱۷۵..... ۱۸. قوه قضاییه در ترکیه: ریشه‌کنی فساد
- ۱۷۷..... مداخله سیاسی در انتصاب‌های قضایی
- ۱۷۸..... سوءاستفاده از مصونیت قضات
- ۱۷۹..... سوءاستفاده از شاهدان حرفه‌ای
- ۱۸۰..... تلاش برای تغییر فساد
- ۱۸۲..... ۱۹. بهبود پاسخگویی و شفافیت در نظام‌های قضایی بریتانیا
- ۱۸۳..... میزان فساد قضایی
- ۱۸۵..... مداخله سیاسی
- ۱۸۶..... تغییر بنیادین قانون اساسی و تفکیک قوای رسمی
- ۱۸۷..... شفافیت در قوه قضاییه
- ۱۸۸..... دیوان عالی جدید بریتانیا از سال ۲۰۰۹ آغاز به کار می‌کند
- ۱۸۹..... رفتار قضایی و پاسخگویی
- ۱۹۰..... نتیجه‌گیری
- ۱۹۱..... بخش سوم: پژوهش درباره فساد
- ۱۹۳..... ۲۰. اجرای قوانین مبارزه با فساد: نیاز به نظارت بر اجرا
- ۱۹۸..... ۲۱. سنجش فساد: افسانه‌ها و واقعیت‌ها

پیش‌گفتار^۱

متن پیش‌رو، ترجمه گزارشی راجع به فساد قضایی است که توسط سازمان شفافیت بین‌الملل تهیه و تدوین شده است. سازمان شفافیت بین‌الملل، یک سازمان غیردولتی است که در سال ۱۹۹۳ تأسیس شد و در بسیاری از کشورهای جهان دارای نمایندگی است. مهم‌ترین گزارش سازمان مذکور، گزارش «شاخص ادراک فساد»^۲ است که گزارشی تأثیرگذار در خصوص ارزیابی فساد در جهان ارزیابی شده است.^۳ یکی از نماگرهای مورد سؤال در این شاخص، میزان رشوه‌پذیری دستگاه قضایی است که به‌عنوان یکی از جلوه‌های اصلی فساد در این دستگاه تلقی می‌شود.

در این گزارش، ۹ مقاله از مجموع ۲۸ مقاله بخش تحلیل تطبیقی فساد قضایی، ۹ گزارش کشوری از مجموع ۳۲ گزارش کشوری، و ۲ مقاله روش‌شناسی از مجموع ۱۷ مقاله مندرج در بخش «پژوهش درباره فساد»، انتخاب و ترجمه شده است. ملاک انتخاب مقاله‌ها، ملموس بودن مسائل مورد بحث و قابل استفاده بیش‌تر بودن مطالعات انجام‌شده برای خوانندگان ایرانی بوده است. به‌ویژه در انتخاب مطالعات موردی کشورها در این مجموعه، تلاش شده کشورهایی انتخاب شوند که با مسائلی مشابه با مسائل کشور ما مواجه بوده و احتمال بهره‌برداری از راه‌حل‌های توصیه‌شده در پایان هر یک از بررسی‌های موردی، در ایران وجود داشته باشد. ۳۲ کشوری که در خصوص آن‌ها مطالعه موردی در گزارش اصلی وجود دارد عبارتند از: الجزایر، آذربایجان، بنگلادش، مقدونیه، شیلی، کاستاریکا، کرواسی، چک، مصر، گرجستان، غنا، گواتمالا، هند، رژیم صهیونیستی، کنیا، مکزیک، مغولستان، موراگو، نپال، نیجریه، پاکستان، فلسطین، پاناما، پاراگوئه، فیلیپین، پاپوا گینه نو، رومانی، آفریقای جنوبی، سریلانکا، ترکیه، بریتانیا، و زامبیا. از بین کشورهای مذکور، براساس ملاحظات که گفته شد، ۹ کشور مکزیک،

۱. پیش‌گفتار توسط ویراستار مجموعه تدوین شده است.

2 Corruption Perceptions Index

3. See <http://www.transparency.org>.

پاکستان، فیلیپین، رومانی، آفریقای جنوبی، ترکیه و بریتانیا انتخاب و گزارش مربوط به آن‌ها در مجموعه پیش‌رو ترجمه شده است. به‌رغم ظرافت‌ها و دشواری‌های استنتاج و بهره‌برداری از مطالعات تطبیقی و کشوری، به‌ویژه در خصوص نهادهایی همچون نهادهای قضایی، امید است انتشار این مجموعه بتواند به شکل‌گیری ایده و پروراندن اندیشه‌های اصلاحی در خصوص ارتقای سلامت نظام قضایی کمک کند. بی‌تردید با وجود همه تفاوت‌های برآمده از نظام‌های متفاوت حقوقی - سیاسی، یکنواختی‌ها و شباهت‌هایی در ساخت و نحوه کارکرد بخش‌های قضایی در کشورها وجود دارد و این شباهت‌های ساختاری و کارکردی، می‌تواند زمینه‌ساز بهره‌گیری از تدابیر اتخاذ شده در کشورهای نمونه برای مواجهه با مسأله فساد باشد.